

Zaključek ankete o slovenskem filmu

Naša anketa proti centralizaciji filmskih podjetij

Mnenje akademske javnosti o problemih našega filma

V svojem članku bi se omejil predvsem na načelne probleme o slovenskem filmu, ki jih je zajela naša anketa. Eden od bistvenih je n. pr. vprašanje centralizacije filmskih podjetij v Jugoslaviji, dalje koprodukciji itd. Analiziral bi tudi odgovore, ki se tičejo vsebine in kvalitete slovenskega filma, medtem ko bi to pot pustil ob strani odgovore, ki obravnavajo vprašanja filmskega ustvarjanja (igralci, režiserji, kompozisti, snemalci itd.).

Socialistične zveze delovnega ljudstva Srbije. Glavna tema sestanka je bila diskusija o združitvi jugoslovanskih filmskih podjetij. Do sedaj se je pokazalo, da je za centralizacijo predvsem skupina srbskih filmskih delavcev in pa vršilec dolžnosti direktorja »Vardar filma« iz Skoplja Aki Pavlovič (z ekonomskih razlogov). Zanimivo je, da eden glavnih srbskih filmskih teoretikov, Vicko Raspor, zagovarja nacionalna film-

dogajanja, pristopnost do planin, morja itd.). Teško si predstavljam tehčno-organizacijsko stran takega načina dela, potovanja filmskih delavcev, dnevnice, snemanje avtentičnih eksperimentov in ne nazadnje rentabilnost teh domačih »koprodukcij«. Podoben odgovor sta poslala tudi Hudnik Marko, študent filozofije, in Pirkmajer Edo, študent tehnike: »Centralizacija filmske proizvodnje bi utegnila biti velika napaka. Dvomimo

ves pa si naša podjetja, čeprav bi si ga morala šele prav ustvariti, že vnaprej kvarijo.« Vsekakor utemejljena skrb. Mislim, da je vprašanje koprodukcije pereče in lahko z vsemi (danes še nepredvidenimi) posledicami postane akutno. Zakaj? Bojim se namreč, da bo danes še razumljivo opravilo za koprodukcijo — rentabilnost — postalo trajna last »Triglav filma«. In to iz kaj preprostega razloga: ker ne bo državnih dotacij, bo podjetje prisiljeno sodelovati s tujimi filmskimi podjetji. In če pomislimo, da bo to sodelovanje dolgotrajno, obenem pa navezano predvsem na nemška ozioroma avstrijska podjetja, si lahko predstavljamo vplive, ki bodo vidni že čez nekaj let. Zato mislim, da morajo slovenski filmski delavci stremeti za tem, da bi ponovno dosegli dodelitev vsakoletnih dotacij. Če zavzemajo avstrijska podjetja, si lahko predstavljamo vplive, ki bodo vidni že čez nekaj let. Zato mislim, da morajo slovenski filmski delavci stremeti za tem, da bi ponovno dosegli dodelitev vsakoletnih dotacij. Če zav-

Iz filma »Svet na Kajzarju«

Ceprav je pri nas v navadi, da večina ljudi, ki so povabljeni v anketo, naj jasno izpovedo svoje mnenje, odgovori s molkom (in to se je zgodilo tudi naši anketi), so nekateri poslali solidno sestavljene odgovore, iz katerih bom skušal ugotoviti splošno mnenje študentov o filmski problematiki. Na prvo vprašanje: »Ali se vam zdi, da je nam Slovincem poleg gledališča, rada in drugih kulturnih ustanov potrebna tudi lastna filmska proizvodnja?« so se odgovori glasili pritrjeno in s tem, mislim, podprli obče mnenje Slovencev.

Ob drugem, bolj konkretnem vprašanju: »Ali naj »Triglav filma« razvija slovensko filmsko umetnost in kulturo ali pa naj bi se vse jugoslovanske nacionalne filmske proizvodnje centralizirale?« se je pokazalo enotno mnenje, ki ga najbolj pojasnjuje jedrnat odgovor nekoga študenta: »Samo slovensko podjetje bo dalo slovenski film. Centralno podjetje ga ne more in ga ne bo dalo.«

»Ko se je po osvoboditvi začela snovati naša domača filmska produkcija, sta vladali v odločilnih krogih dve stališči glede oblike njene organizacije: prvi so bili mnenja, da je treba vse jugoslovanske filmske proizvodnje postaviti na zvezno osnovo (zgraditi veliko filmsko mesto v Beogradu), kjer bi snemali vse jugoslovanske filme, drugi pa, da je treba organizirati filmsko produkcijo na nacionalni osnovi, opirajoč se na stališče, da je film umetnost, to se pravi del nacionalne kulture. To drugo stališče je tudi obveljalo...« (M. Bor: Problematika našega umetn. filma. — Filmski vestnik, L. III., št. 5-6.) Toda od časa do časa so se v dnevnem tisku pojavljale težnje prvih, ki so vedno odločneje zahtevali centralizacijo filmskih podjetij. Najodločneje pa so postavili te svoje zahteve na nedavnem sestanku filmskih in kulturnih delavcev Srbije, ki ga je organiziral sekretariat

ska podjetja. On pravi: »Koncentracija kinematografije, če naj jo razumemo kot eno proizvodno telo in kot en umetniški svet, bi odpravila sleherni svobodni konkurenco, ker bi preprečila preverjanje dosežkih uspehov z raznih stališč in kriterijev. Monopolistični položaj enega samega podjetja z enim samim umetniškim svetom (ki bi — pa naj bi bil še tako širok — vendarle izražal eno samo stališče in en sam pogled na vprašanja filmske umetnosti, repertoarja itd.) bi nujno paraliziral glavno gibalno čedalje bolj umetniški kvaliteto del. Predstavljamo si, da začne tako edino filmsko podjetje izdelovati zapovrstjo slabe filme zaradi pomanjkanja sleherni konkurenca. Kako bi v tem primeru praktično dokazali, da to ni resnična raven našega filma in da bi v drugačnih okoliščinah, z drugim umetniškim kadrom in drugim repertoarjem dosegli večje uspehe? Če imamo več podjetij, in danes je tako, je to preverjanje mogoče...« Tudi ostali diskusijanti so istega mnenja. Zanimivo je, da smo tudi slovenski visokošolci, v času, ko ti problemi še niso bili tako pereči kot danes, odlično odgovorili, da nismo za koncentracijo.

Navedimo dva odgovora na to vprašanje! Student ekonomije Soklič Franc piše med drugim: »Združitev slovenskega filma z ostalimi proizvodnjami v državi zgolj iz ekonomskih razlogov bi kot malokje gotovo zadela na težave, ki bi lahko močno škodovala umetniškemu prizadevanjem slovenskih filmskih delavcev, bodisi da gre za nacionalni stil ali pa domače ustvarjalno okolje. Tu mislim predvsem na dela, ki naj bi predstavljala našo umetniško tvornost, naš nacionalni stil, pa bodo prav gotovo oškodovana, če ne bodo izkoriščene vse možnosti kvalitetnega dviganja našega filma, ki so pri nas že domala na razpolago (umetniško in tehnično osebje, kraj)

namreč, da bi mogel imeti slovenski film v centralnem jugoslovanskem podjetju take možnosti razvoja kakor pri nas. Obenem je s centralizacijo proizvodnje onemogočeno tekmovanje, ki je prvi pogoj vsakega napredka.«

Na tretje vprašanje: »Ali so tako imenovane koprodukcije koristne ali škodljive za razvoj naše izvorne filmske ustvarjalnosti?« je večina študentov odgovorila, da je koprodukcija trenutno koristna, da pa lahko postane škodljiva za nadaljnji razvoj slovenskega filma. Mislim, da je o tem vprašanju napisal najboljšo sodbo študent pravne fakultete Knafelec Marko, ki pravi med drugim: »Naša podjetja so morala pristati na koprodukcijo predvsem in edino iz razloga svoje nerentabilnosti... Podjetja so se obrnila proti zaslinemu izhodu — koprodukciji. Za nas pomeni to lep zaslužek, ker nam je zagotovljen visok procent zaslužka pri filmih, ki so že vnaprej prodani. Toda, kdo snema in kaj snemajo? V glavnem so to ne glede na reklamo tretje, ali četrtorazredne nemške ozioroma avstrijske filmske ekipe, ki nam ponujajo kaj plehke scenarije. In če poznamo kvaliteto današnje nemške in avstrijske filmske proizvodnje, ni potrebno govoriti o tem, kako se bo naše tehnično osebje naučilo svoje obrti... Svojestvenost filmskega izraza v sliki izvira v marsičem tudi iz načina dela, ki bi si ga naj naši osvojili. Vemo pa, da je slika oz. filmski izraz v avstrijsko-nemškem filmu trenutno najslabši. Najslabša stran koprodukcije je ta je: v glavnem slabi komercialni filmi, bodo šli v svet, seveda z oznako, da je pri izdelavi udeleženo naše podjetje. Kdor pa zavzema pravilno stališče do plače nemške in avstrijske proizvodnje, bo le zmalaj z glavo in si mislil, da smo tudi mi zajadrali v njihove vode. Torej je slaba stran koprodukcije predvsem v moralni izgubi, umetniški slo-

četno vprašanje: Kakšne teme naj bi obravnavali slovenski igrani filmi?« Po do sedaj obravnavanih temah si študentje želijo na pr. vedre filmske komedije, ki se odigrava nekje ob vznožju naših planin, film iz športnega življenja, filme, ki bi obravnavali življenje naših slavnih mož (Prešerna, Levstik itd. našo starejšo in najnovjšo zgodovino ter teme iz sodobnega življenja.

Na peto vprašanje: »Po katerih slovenskih literarnih delih naj bi snemali filme?« so prispeli le skromni odgovori. Predlagajo, da bi snemali tale dela: Prežihov Voranc »Ljubzen na odorus, Ivan Tavčar »Visoka kronika«, F. S. Finžgar »Pod svobodnim soncem«, Ivan Cankar »Kralj na Betanovcu«, »Hlapec Jerneje in njegove novele ter črtice. Predlagajo še: A. Kralj »Kontrolor Skrobars, Jurčič »Martin Krpan«, A. Slodnjak »Pogine naj, peski — biografski film o Levstiku ter Bratko Kreft »Scenarij o Prešernu«, ki pa, prav tako kot Kreftovi »Celjski grofci«, »Velika puntarija« ali Jurčičev »Jurij Kozjak« še dolgo časa ne bodo zaživel na našem filmskem platnu, čeprav bi bili to veličastni filmi.

Mislil pa, da se bodo nekatera dela Prežihovega Voranca, Franceta Bevka, Miška Kranj-

Diplomska predstava Akademije

Nadaljevanje s 1. strani
Najti posebnega razumevanja, je njeno celotno podobo bržda zaradi točnega koncepta in sproščene igralske intuicije zagrala res uspešno in zadovoljivo. Resnične nadarjenosti ji ni mogoče odrekati, s pomočjo rutine, pridobljene z delom pa se bo prav gotovo uvrstila med dobre karakterne igralki. Njega partnerja, sluga Jena je igrar Jurij Souček, ki je celotno vlogo interpretiral na zadovoljiv in učinkovit način. Njegova izrazna slika, ki se morda neke na dnu komi zaradi lastne raznolike osebnosti mu je prav v tej vlogi neovirano pripomogla do uspeha. Splošno mnenje gledališke publike, da bo dobilo SNG v njem enega tistih igralcev kakršni morejo ostati skozi vse svoje gledališko delo, kaže na osebno in ansamblo je prav gotovo osnovano in umestno. Seveda pa je takšno upanje odvisno predvsem od nadaljnje igralkine zavzetosti za neposredno odsko udejstvovanje in tudi za poglobljanje in razvoj lastne osebnosti. Brez slednje je še tako velik talent samo spreten obrtnik.

Od vseh nastopajočih je prav gotovo pokazala največji razvoj Marjanca Horvatova. Služkinjo Ano je zaigrala z intenzivno, takrtno zmoro v podajanju samo resnično nadarjena igralka. Ker smo mlada igralko doslej videvali (n. pr. kot Dono Ano v »Kamenitem gostu«) le v skrajno čustvenih vlogah, v katerih se je doživljala kljub im. presivnemu podajanju preveč solzava, je njen nastop v Strindbergovi žalostni resnično presenečenje.

Medtem, ko je prvi del sporeda v celoti zadovoljiv in bi mu zaradi nekaterih manj pomemb-

nih malenkosti težko kaj očital, je enodejanka Bernarda Shava »Nalaganji soproge« ustvarila povsem drugačen videz. Ze samo delo je pravzaprav nesrečno izbrano. To pa bi lahko očitali vsem trem uprizoritvam, saj dela niso niti stroga klasična niti moderna, kakršnih pričakuje naše gledališko občinstvo. Nalaganji soprog je satira na sprejem »Candide« in je zato povsem neaktualno, kajti gledališko občinstvo, ki »Candide« na odru ljubljanske drame še ni videlo, satire ne more razumeti. Poleg tega pa tudi uprizoritev sama ni bila zadovoljiva. Izvedbi se je namreč vse preveč poznalo, da je režiser hotel eno, igralci pa drugo. Morda je vzrok v nezaupanju igralcev do režiserja oziroma do njegovega prijema. Neskladnosti in težnjah režiserja in igralcev pa imajo vsekakor samo eno posledico — neuspeh.

Enodejanko je režiral Milan Stančič. Ko bi z večjo inventivno z več domisleki in s sprejnejšim načinom režije odvrnil pozornost gledalcev na podrobnosti, bi morda občinstvo teže opazilo pomanjkljivosti celote, posebej ker je bil tempo igranja zadovoljiv. K tej edino dobri strani uprizoritve so morda bolj prispevali igralci, kot pa režiser sam.

Slavko Strnad v vlogi soproga je pokazal precej nadarjenosti in prizadevanja, čeprav bi v preprostejši in subtilnejši vlogi zaradi svoje čustvene iskren-

osti lahko vse bolj uspel. Breda Urbičeva pa je kot njegova žena pokazala premalo odvrške spretnosti, da bi ji gledalec mogoče verjeti in prav tako ušednostila zaradi katerih naj bi ideja celotnega dela imela resničen raison d'etre. Zapeljivec (ali morda zapeljavec) je bil Andrej Kurent. Svojo vlogo je dočel ločeno od vseh ostalih in povsem po lastni zamisli hotel približati Shawovi komiki, pa se mu je to deloma ponesrečilo, ker je zaradi osamljenosti izpade iz celotnega koncepta kot nenavadna posebnost. Vsekakor je mladi igralec, kateremu zaradi nekaterih res uspešnih nastopov v preteklosti že nihče načelno ne odreka nadarjenosti, bil v tem svojem nastopu preveč uklenjen in krčovit in v pretiranosti, da bi mogel igrati tako prepričljivo kot smo gledali na njegovega »Rudo« pričakovali.

Celotna predstava AIU je pokazala, da so študentje igralske akademije zmorni umetniškega podajanja, kvalitetne izvedbe in kljub nekaterim pomanjkljivostim zmorni za kvalitetno delo, da niso razočarali obiskovalcev gledališča, čeprav smo njihov nastop presojali z enakimi merili, kot presojamo one gledališke delavce, med katerimi bodo nekateri letošnji diplomanti prav kmalu živeli in doživljali tisto življenje, za katerega so se vsa leta poživovalno pripravljali. Prosenec M.

Dominko: Na obisku

MOTOR

Škofja Loka

Izdeluje:

- elektromotorje
- električne brusilne stroje
- električne alarmne sirene
- ročne alarmne sirene
- krožne žage
- gasilske črpalke
- gasilske armature

MOTOR

TOVARNA ELEKTRICNIH STROJEV

SKOFJA LOKA

Telefon Škofja Loka 40
Železniška postaja Škofja Loka
Tekoči račun podružnice Narodne
banke Škofja Loka 6111-50176-1

TRGOVSKA AGENTURA
ZA UVOZ IN IZVOZ

"SLOVENIJA-IMPEX"

LJUBLJANA
BEETHOVNOVA 14

TELEFON 23-915
Erzjavni naslov: Slovimpex
Bančni račun 601-T-69

KEMOSERVIS

Obvešča svoje cenjene odjemalce, da smo preselili naše skladišče iz Vošnjakove ul. 7 v nove prostore na trgu Revolucije št. 2

Obenem sporočamo, da bomo v najkrajšem času pričeli s prodajo specialnega laboratorijskega stekla znamke VULKAN, ki ima visoko termično in tudi veliko mehansko odpornost.

1. septembra bomo pričeli z razprodajo večjih količin domačega LABORATORIJSKEGA STEKLA po izredno znižanih cenah. Prednost pri nakupu imajo visokošolci, katerim, nudimo kot do sedaj 10% popusta.

Na zalogi imamo bogat asortiment kemikalij, laboratorijskega stekla in porcelana.

UVAŽAMO PO NAROČILU SPECIALNE LABORATORIJSKE NAPRAVE.

KEMOSERVIS

UPRAVA IN TRGOVINA
TRG REVOLUCIJE 15

TELEFON. ŠT. 21-550

DELOVNI
KOLEKTIV

TISKANINA

TOVARNA
TISKANEGA
BLAGA

KRANJ

pošilja ob zaključku šolskega leta vsem študentom, ki so dosegli pozitivne ocene, pristrčne čestitke, istočasno pa želi Vašemu listu »TRIBUNA«, da bi tudi v bodoče dosegal čim večje uspehe pri vzgojnem delu med študenti

